REDACȚIUNEA,
Administrațiunea și Tipografia
Brașov, piața mare nr. 30.
Scrisorĭ nefrancate nu se primesc.
Manuscripte nu se retrimit.
INSERATE
se primesc la Administrațiune în Brașov și la următórele
BIROURĬ de ANUNȚURĬ:
In Viena: la N. Dukes Nachf., Nux. Augenfeld & Emeric Lesner., Heinrich Schalek, A. Oppelik Nachf., Anton Oppelik.
In Budapesta la A. V. Goldberger, Ekstein Bernat, Iuliu Leopold (VII Erzsébet-körut).
PREȚUL INSERȚIUNILOR: o serie garmond pe o colónă 10 banĭ pentru o publicare. Publicărĭ mai dese după tarifă și învoială. — RECLAME pe pagina 3-a o seriă 20 banĭ

GAZETA TRANSILVANIEI.

ANUL LXVI.

„GAZETA“ iese în fie-care ḑi.
Abonamente pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 24 cor., pe șése lunĭ 12 cor., pe trei lunĭ 6 cor.
N-riĭ de Dumineca 2 cor. pe an.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 40 francĭ, pe șése lunĭ 20 fr., pe trei lunĭ 10 fr.
N-riĭ de Dumineca 8 fr. pe an.
Se prenumeră la tóte oficiele poștale din întru și din afară și la d-niĭ colectorĭ.
Abonamentul pentru Brasov
Administrațiunea, Piața mare, Têrgul Inului Nr. 30. etagiu I.: Pe un an 20 cor., pe șése lunĭ 10 cor., pe trei lunĭ 5 cor. Cu dusul în casă: Pe un an 24 cor., pe șése lunĭ 12 cor., pe trei lunĭ 6 cor. — Un esemplar 10 banĭ. — Atât abonamentele cât și inserțiunile sunt a se plăti înainte.

Nr. 51. Brașov, Miercurĭ 5 (18) Martie. 1903.

Asimilare!

(*a*) Ḑiarul „M. Szó“ se lăuda mai deunăḑĭ, că de când a introdus cunoscuta rubrică, în care denunță tóte „ațîțările“ naționalităților. Românii s'au intimidat grozav și că foile lor nu mai publică, ce se petrece la adunările lor — de frica mustrărilor numitului ḑiar.

Ca 'esemplu aduce petrecerea tinerimei universitare din Clușiŭ, la care a participat între alții și conducĕtorul Gheorghe Pop de Băsescĭ și a pronunțat acolo un discurs, în care aruncând o privire asupra trecutului a constatat progresul Românilor pe tóte terenele. D-l Gheorghe Pop de Băsescĭ ar fi ḑis între altele, că mai de mult, décă se distingea vr'un Român. Ungurii îl îmbrățișau îndată, îl făceau „nemeș“ și îl asimilau cu rassa lor, făcêndu-l sĕ se lapede de Românĭ. Astăḑĭ însĕ pleiada de sute de tinerĭ, carĭ studiéză numai la universitatea din Clușiŭ, se pregătesce și se înarméză cu armele sciinței, ca sĕ devină cu timpul conducĕtorii și apĕrătorii poporului din care s'au născut.

După-ce „M. Szó“ debitéză neadevĕrul, că scirea despre cele petrecute și vorbite la petrecerea din Clușiŭ, nu a găsit'o în foile românescĭ din Ungaria, și că a trebuit sĕ o „descopere“ într'o fóie din Bucurescĭ se încércă sĕ combată afirmația d-lui Pop despre asimilarea prin nobilitare aducênd de esemplu pe însușĭ Gh. Pop, care și el e nobil fără sĕ se fi asimilat cu Ungurii apoi mai aducênd alte două esemple: pe baronul Ursu de Margine și pe Andreiu baron de Șaguna.

Sĕ nu ni-se reproșeze, că suntem rĕutăcioșĭ, când constatăm, că tóte cele „descoperite“ de fóia maghiară nu era nevoie sĕ le caute în foile din Bucurescĭ, fiind-că au fost publicate per longum et latum în ḑiarele nóstre de dincóce de Carpațĭ și de aicĭ au fost retipărite în foile din Bucurescĭ. Căcĭ tot ce se scrie și se vorbesce în ḑiarele nóstre și în adunările nóstre numai în creerii bolnavĭ ai șoviniștilor și ai scribilor de la foile evreescĭ provócă fantoma „tradării de patrie“ și a „agitațiunei“, Românii însĕ cu inimă liniștită pot lua rĕspunderea pentru ele.

Apoi „strașnica“ combatere cu esemplele aduse de „M. Szo“ numai orbul nu vede, cât e de ridicolă. Căcĭ de când a început sĕ se afirme conscienta națională la Românĭ, asimilărĭ de felul celor invocate de d-l Popp nicĭ nu se mai puteau întîmpla, ér décă colonelul c. r. Ursu a ajuns baron, a fost fiind-că și-a câștigat ordinul Mariei Teresiei pe câmpurile de bătaie din Italia, și cu acest ordin este împreunat baronatul. Ér despre Șaguna ce sĕ mai ḑicem, când sciut este că a ajuns baron, fiind șeful unei bisericĭ naționale, pe care nu-l poțĭ asimila cu una cu două. mai ales, când pe timpul acela împărțirea de asemenea demnitățĭ nu prea putea fi influințată de Ungurĭ.

Le-am amintit acestea numai în trécăt, deși vedem că a trebuit sĕ ocupăm cu ele spațiu mai mare, decât ne era în gând la început.

Voiam sĕ vorbim adecă tot de tema „asimilării“ pe care o tractéză tot în „M. Szo“ și anume în numĕrul de la 27 Martie protagonistul „statului unitar maghiar național“ — d-l baron Banffy.

Inspirat probabil de cele tratate mai sus în ḑiarul sĕu, d. Banffy se sufulcă la un nou articol întitulat: „Politica maghiară de naționalitate și funcționarii de stat“.

După norma casurilor de asimilare din trecut, prin acordarea nobilimei, domnul baron susține, că asemenea asimilărĭ s'ar puté sĕvîrși și astăḑĭ prin numirea bărbaților cualificațĭ din sînul naționalităților în funcțiunĭ de ale statului.

Se înțelege, că după părerea lui Banffy, asemenea numirĭ ar trebui făcute după un sistem înțelept, așa că pe judecătorul român n'ar trebui sĕ-l numéscă la Făgăraș, ci la Dobrițin, pe Slovac nu la T. St.-Mărtin, ci la Seghedin, ér Sêrbul sĕ fie dus la Kecskemét și așa mai departe.

Căcĭ Românul orĭ Sasul de esemplu, chiar décă ar voi (?) sĕ se asimileze, nu-l lasă mediul în care trăiesce, ér copiiĭ nu și-i póte cresce în „limba statului“, fiind-că are la îndemână vr'o șcólă românéscă ér Sasul una săséscă. Pe când fiind într'un oraș unguresc cu câtă rîvnă și cât de nejenat (?) ar puté lucra pentru „statul național unitar maghiar!“

Premisele acestea ale baronului sunt atât de șubrede, încât conclusiunile, ce le face, cad de la sine.

Căcĭ décă pe Românĭ vré sĕ-i ducă la Dobrițin de judecătorĭ, atuncĭ la Făgăraș trebue sĕ aducă Ungurĭ. Românul va face bună judecată la Dobrițin, fiind-că cunósce limba unguréscă, dér vai de judecata ce o va face Ungurul la Făgăraș, décă nu va sci limba poporului. Și Ungurului nu i-se va cere sĕ scie limba poporului, fiind-că acésta ar fi contra principiului „statului național“.

Ce harababură ar eși de aicĭ, nicĭ nu se póte spune astăḑĭ, ci trebue sĕ o lăsăm pentru altă-dată.

Prigonirea limbii române la un gimnasiu unguresc. In Orĕștie se află un gimnasiu unguresc ev. ref. Inainte cu câțĭ-va anĭ superiorii acestui gimnasiu au dat ordin, ca órele de religiune a diferitelor confesiunĭ sĕ fie ținute de catecheții respectivelor confesiunĭ în edificiul gimnasiului. Inainte cu vre-o două lunĭ însĕ aceeașĭ superioritate bisericéscă a dat ordin, ca *toțĭ catecheții confesiunilor sĕ predea religiunea în limba maghiară*, ér nu în limba oficiósă a bisericei lor. Catechetul elevilor românĭ, d-l protopop V. Domșa, n'a primit — spune „Libertatea“ — a-se supune acestui ordin, ci a făcut arătare la consistoriul din Sibiu, care a protestat contra acestei volnicii și a cerut de la guvern sĕ intervină în afacere și sĕ readucă pe conducĕtorii șoviniștĭ de la acéstă școlă la o judecată mai dréptă și mai creștinéscă, respectând drepturile religiunilor. Resultatul nu e cunoscut încă.

Pentru Românii macedonenĭ. Ambasadorul României la Constantinopol, d-l *Lahovari*, a intervenit la patriarchatul ecumenic, pentru-ca sĕ încete oposiția de până acum a patriarchatului contra cererilor naționale pe terenul bisericesc ale Românilor macedonenĭ, mai ales privitóre la *limba liturgică română* și preoțĭ românĭ, cu atât mai mult, fiind-că clerul exarchatului caută sĕ câștige pe Românĭ prin împlinirea acestor dorințe. Patriarchatul pare că nu se va opune mai mult împlinirii acestor cererĭ legitime, cu atât mai vîrtos, fiind-că și *Porta se îngrijesce, ca Românii macedonenĭ de acum înainte sĕ nu fie introdușĭ în matricule numai după confesiunea ort., ci și după naționalitatea lor.*

Manifestul Țarului.

Am adus deja scirea despre manifestul Țarului publicat în fóia oficială din Petersburg. Publicăm acuma textul acestui forte important manifest:

„Urcându-mĕ pe tronul străbunilor mei din mila lui Dumnedeu, am făcut un vot sfânt în fața Atotputernicului și în fața conscienței nóstre, de a păzi stêlpii secularĭ ai puterii rusescĭ cu sfințenie, și a ne dedica viéța serviciului iubitei patrii. Fiind necontenit îngrijațĭ de supușii noștri, ne-am ales spre realisarea binelui public calea în sensul faptelor memorabile ale predecesorilor noștri, cu deosebire a neuitatului nostru tată. I-a plăcut lui Dumnedeu a întrerupe activitatea tatălui nostru prin mórte prematură. Atotputernicul ni-a impus prin acésta sfânta datorie de a sĕvîrși *consolidarea ordinei și adevĕrului*, conform cerințelor vieții poporale. Spre adênca nóstră părere de rĕu însĕ, tulburările, semĕnate parte prin tendințe îndreptate în potriva statului, parte prin învĕțăturĭ streine vieții rusescĭ, *împiedecă munca generală îndreptată spre ameliorarea situației poporului.* Tulburările acestea neliniștesc inimile supușilor, le sustrag de la munca productivă și duc la stricăciune familii întregĭ, scumpe inimii nóstre, precum și puterile tinere, necesare patriei nóstre.

Cerênd de la mic și mare îndeplinirea voinței nóstre, precum și resistență hotărîtă contra orĭ-cărei violărĭ a cursului normal al vieții poporale, și avênd încredere în împlinirea datoriilor de serviciu si comunale din partea tuturor, *ne-am decis în mod definitiv de a satisface fără amânare necesitățile statului ajunse la maturitate*, și am găsit de cuviință de a întări observarea inevitabilă a prescripțiilor de toleranță, cuprinse în legile fundamentale ale împĕrăției rusescĭ, carĭ califică biserica ortodoxă de biserică dominantă și tuturor supușilor de altă religiune și confesiunilor streine acordă *libertatea credinței* și a serviciului divin, după alt rit, de a continua esecutarea efectivă a mĕsurilor pentru ameliorarea situației preoților ortodocșĭ ruralĭ, spre a adênci participarea lor la viéța spirituală a turmelor lor.

Conform problemelor iminente a promovării economiei poporale, activitatea instituțiunilor pentru creditul de stat, mai ales a băncii nobililor și a băncii țĕranilor, este a se îndrepta spre consolidarea și desvoltarea bunăstării micei nobilimĭ și a țĕranilor, stêlpul fundamental al vieții rurale rusescĭ.

Lucrările schițate de noi pentru revisuirea legilor referitóre la populația rurală, după esecutarea lor sunt a se transmite la conferențele guvernamentelor, spre completare și potrivire cu particularitățile locale, consultându-se și persónele, carĭ se bucură de încrederea publică.

Temeiul acestor lucrărĭ rĕmâne *proprietatea inatacabilă comunală*, pe lângă care însĕ trebue găsite căi spre a ușura țĕranilor eșirea din comună. Nu se mai pot amâna nicĭ mĕsurile pentru cassarea datoriilor de garanție, carĭ îi apasă pe țĕranĭ.

Trebue reformată administrația guvernamentelor și a districtelor prin lucrările representanților localĭ.

O altă problemă a regulărei vieții locale va fi după putință cooperarea administrației comunale cu epitropiile parochiale ale bisericelor ortodocse.

Invitând pe toțĭ supușii de a coopera la întărirea baselor morale ale familiei, ale școlei și vieții publice, ordonăm miniștrilor noștri și funcționarilor superiorĭ respectivĭ, sĕ ne presente considerațiile lor referitóre la esecutarea intențiunilor nóstre.“

Probleme economice.

— Fine. —

Foștilor clăcașĭ și comunelor li-s'au lăsat mai mult pădurile de fag. Cu acésta am fi nedrepțĭ, décă am susține, că comunele oltene nu au și pădurĭ proprii de stejar pur și cu brădet, însĕ ele sunt mai mult tinere, deteriorate prin pășunatul cu vitele, orĭ cu numĕróse poienĭ de fênațurĭ în ele. Cele mai multe sunt de fag.

Fagul însĕ n'are valóre mare adĭ, și nu o sĕ aibă nicĭ în viitor vre-o valóre deosebită. In loc de a face calea ferată la pólele muntelui, spre a pune în esploatare și valóre numeroșii codrii secularĭ și comorile ascunse ce zac în sînul munților, s'a construit calea ferată în valea și pe malul Oltului pentru a puté admira bine muntele în tótă grandiositatea și splendórea sa, dér nu de a te folosi de el. Cu privire la valórea și utilitatea actuală a lemnului de fag, este destul sĕ spunem, că M. S. Regele Carol al României a cedat *gratuit* lemnul de fag din pădurile sale pacticulare de la Azuga până la Predeal unei firme comerciale cu condițiunea, ca in tăietură firma sĕ-i planteze brad, molid, zada și pin, pe spesele ei proprii. Așa se lucréză în timpurile actuale pe terenul amenagiărei pădurilor.

Și, Dómne, unde la noi s'a conservat masive de stejar pur, ce lemn de valóre, și ce bogății imense mai sunt în ele?! Spre a ne face o idee comparativă de valórea speciilor diferitelor esențe și pădurĭ de stejar, este destul sĕ spunem aci, că țĕranii și pădurarii noștri nu cunosc și nicĭ sciu *ce este cerul*, *tufanul*, *gârnița* și alte varietățĭ de puțină valóre comercială și industrială de stejar ci cunosc unul și bun — gorunul falnic, stejarul pedunculat și stejărica *cea fără códă* — kocsántalan — *sessiflorul.* In pădurile nóstre 85—92 % este gorun și restul puțin sessiflor — gârniță, tufan nu sunt de loc — cerul nu este nicĭ după nume cunoscut prin regiunile nóstre. In România la câmp este din contră mai numai cer și tufan, și abia 5—10 % gorun. Pe valea Mureșului în vastele pădurĭ ale ilustrei familii a Mocioneștilor, numai pe muchile délurilor cresce ceva gorun, — la póle tot

gărniță și cer, din carĭ nu pot scóte altceva, decât lemne de foc si ér lemne de foc, orĭ cât de frumoșĭ ar fi copacii, și orĭ cât de înalte și drepte ar fi tulpinele la etatea lor de 80—100 anĭ.

Aceste comparațiunĭ și esemple credem că sunt de ajuns. Și totușĭ noi ținem fagul pe sute de mii de jugĕre și ne uităm la el, distrugem ștejarul și bradul și lăsăm sĕ se încuibeze în locu-il *mestecănul, arinul, păducelul, măceșul* și porumbarul! In multe părțĭ din dumbrăvĭ frumóse de ștejar, te trezescĭ de-odată în arinĭ, orĭ mestecăniș pe sute de jugĕre. Un proverb bĕtrânesc, care ținea loc de lege și cod silvic, glăsuia: *„Taie fagul de la rădĕcina stejarului“*! Adĭ cine îl mai respectă, cine se mai intereséză de așa ceva, orĭ sĕ se uite la el?! Sĕ taie ștejarelul pentru un resteiu orĭ bĕț, și moliftul pentru un tîrsar! Adĭ ne bucurăm, când aflăm, că cutare consătean și compatriot titrat al nostru, absolvent de la Academia de silvicultură din Șemnitz, a căpĕtat *un bun post la Metropolia din X.*, cutare a fost numit șef al ocolului silvic, cutare din Dobrogea, celălalt cultivă pădurile de salcie, Crivinele și zăvoiele din ostróvele Dunării de jos, orĭ e trimis sĕ facă plantațiunĭ nouĕ în Bărăgan etc. Toțĭ voinicĭ și fii ai munților Carpațĭ!!

O altă întrebare însĕ este, décă sutele de mii de jugĕre de pădurĭ comunale ale comitatului, nu-i reclamă acasă pe cei mai mulțĭ, ca sĕ îngrijéscă ei de ele?! Și décă cele 80,000 de Românĭ nu erau în stare a-i reține și revoca acasă de a-i impune stăpânirei, presența și esistența acelor, una sută de mii de jugĕre ocupate pe nedrept de făget și în dauna comunelor și a avuției naționale, care jumĕtate până la $^2/_3$ s'ar puté popula și înlocui cu ștejar și molift orĭ brad de mare valóre, aceea singură ar merita a-șĭ pune carul în petri și a-i aduce acasă în comunele lor natale. Cu ómenĭ fără carte și cunoscințe de specialitatea meseriei, nu se face trébă nicĭ-odată!! Și totușĭ, cu câtă ușurință s'au dat pădurile comunale în administrația guvernului — pe motiv *din lipsa de personal capabil.* Crunta și négra feudalitate și cu robia și iobăgia, ei nu le-a putut smulge pădurile din mână și administrația diregĕtórelor comunelor și chiar a iobagilor, încât le-a luat în timpul de lumină și cultură.

In fine nu putem trece cu vederea și deliciosii *păstravĭ,* carĭ populéză apele nóstre iuțĭ de munte, și carĭ la o cultură rațională și sistematică a pădurilor și apelor ar puté încă sĕ aducă câte-va decimi de mii, décă nu sute de mii de coróne pe fie-care an, și un venit frumos fie-cărei comune muntene în parte. De vênat îi vênéză mai mulțĭ, însĕ care comune se îngrijesc de prăsirea și crescerea lor în mod sistematic și rațional? Și totușĭ o atare instalare nu ar trece peste 200 coróne.

Evident decĭ, că cultura și numai cultura lipsesce, — și că mai este încă de făcut și de trăit în patrie, și nu trebuesce numai decât prins toiagul pribegiei și drumului Americei. *Deci organisațiunĭ seriose economice și producțiune prin specialisare.* Prin urmare comasarea pe întregul șes al Oltului se impune și regularea tuturor gârlelor și păraielor din munte până în Olt, ca sĕ servéscă la *irigațiune și cultura rațională.* Cu învĕțătorĭ, diletanțĭ și specialiștĭ improvisațĭ de ocasiune și în diferite cestiunĭ economice, nu merge. Până la posibilitatea de a înființa și susține șcóle profesionale cu diferite specialitățĭ proprii, credem că nu ar fi rĕu, décă băncile românescĭ în loc de diferite ofrande și pomenĭ, ar angaja pe câțĭ-va din specialiștii ce-i are la îndemână, și carĭ corespund legilor țĕrii ca *ómenĭ de afacerĭ* și de încredere eventual, orĭ ca instructorĭ ambulanțĭ, carĭ sĕ studieze regiunea și nevoile ei și diversele isvóre de avuție, și sĕ chibzuéscă și țină prelegerĭ poporului despre ele, pentru a le pune în esploatare și valóre. Incuragiarea literaturei speciale seriósе încă ar face mult, ér nu numai campilațiunile și traducerile fără rost și simbure. *Ioan de pe Văcarea.*

„Băncile naționaliste din Ardeal“.

Nu de mult am relevat în colónele foiei nóstre, că un anumit domn de la „Bud. Hirlap“ publicase un articol mai lung, în care se ocupa de un proiect de acțiune contra băncilor naționalităților. Avênd în vedere realisarea unui mare *împrumut de investițiune*, autorul cerea, ca acesta sĕ se întindă și asupra desărcinării proprietății imobile, astfel ca statul orĭ sĕ înființeze băncĭ regionale, orĭ sĕ doteze centrala asociațiunilor de credit, pentru-ca pe calea acésta publicul avisat la credit sĕ-șĭ pótă procura capitalul trebuincios cu interese atât de micĭ, cum n'ar puté sĕ le acorde băncile naționalităților. Pe calea acésta li s'ar face o concurență invincibilă băncilor naționalităților, carĭ în lipsă de clienți ar fi silite sĕ-șĭ închidă saltarele!

După acest proiect destul de „ingenios“, vine un alt domn, tot în „Budapesti Hirlap“, sĕ arate „primejdia“ ce ar amenința elementul maghiaro-sĕcuiŭ din Ardeal în urma lucrării de „subminare“ ce săvîrșesc, vedĭ Dómne, băncile naționaliste“.

Pe autorul articolului din cestiune (Gustav Kadar) îl mâhnesce cumplit chiar și numai faptul, că Românii și Sașii ardelenĭ au mai mult de 100 de băncĭ, „carĭ fără sgomot servesc causa Sașilor și Românilor, printr'o activitate cu atât mai periculósă pentru maghiarime“. Naționalitățile au mers mai departe decât Maghiarii, ele „sĕvîrșesc o muncă de subminare cunoscientă acolo unde orĭ-ce afacere este o învingere, orĭ-ce împrumut o nouă cucerire de teren, unde resultatul e mai positiv: pe teren economic“.

După constatarea acésta falsă și esagerată, autorul — ca sĕ fie și mai bine priceput de ai sĕi — revine érășĭ asupra asertiunei, că băncile naționalităților nu fac altceva, decât a întări elementul săsesc și românesc prin împrumuturĭ acordate în condițiunĭ favorabile, venind astfel în ajutorul rassei proprie, pe când elementul maghiar scade, devine tot mai slab, ér pămêntul sĕu ajunge în mânĭ strĕine. „Albina“ mai ales îl preocupă pe „patriotul“ de la „B. H.“, căruia îĭ însinuă, că îșĭ plaséză capitalul în efecte române de stat, ba o face vinovată până și de „valahisare“, căcĭ — dice autorul — pe „polița ce i-o oferă agentul valah, numele țĕranului maghiar e scris românesce, ér țĕranul (maghiar), care nu-șĭ iscălesce numele în fiecare di, se deprinde sĕ și-l scrie tot-déuna românesce.“

Colosal!

După tóte acestea, éta ce părerĭ debiteză d-l Kadar.

„Pentru deslegarea cestiunei naționalităților e de mare însemnătate, ca sĕ se înființeze în Ardeal un institut de banĭ, care sĕ promoveze interesele maghiarimei. Isvóre pentru acésta găsim chiar și în împrejurările actuale nefavorabile. Inainte cu doi anĭ un deputat a interpelat pe ministrul president Coloman Szell, că ce se va întîmpla cu fondul de 1 milion coróne, ce statul l'a înființat la Banca ipotecară ungară și de care fond banca n'are nevoie. Rĕspunsul ministrului president a fost, că și el află sosit timpul, ca fondul acesta sĕ se întrebuințeze spre alte scopurĭ, aștéptă însĕ până când va avé loc și ocasie bună pentru un fond cu asemenea scop. Ei bine, acest milion de coróne nu póte fi întrebuințat spre scop mai bun, de cât a se pune prin el basa regenerării economice a Ardélului. Spre scopul acesta se va găsi și al doilea milion.... și ar fi douĕ milióne pentru înființarea *băncei sĕcuescĭ.* Tóte reuniunile culturale, în primul rênd „Emke“ șĭ-ar plasa valorile lor în acțiile acestui institut.... In tóte comunele, cât de micĭ, dascălul și preotul maghiar sĕ fie sufletul și agentul acestui institut. Ei sĕ scótă pe poporenii lor din ghiarele (!) institutelor naționaliste și sĕ-i lumineze, că le stă la disposiție un institut maghiar ieftin și echitabil. Institutul se convertéscă tóte împrumuturile de la băncile naționalităților.... și pe lângă acésta institutul sĕ dea credit eftin industriei și comerciului sĕcuesc“.

Etă un plan, care sémĕnă încât-va cu cel al d-lui Cserny, desfășurat în colónele aceleașĭ foi șoviniste.

Din tóte reiese, că pressa și cercurile șoviniste maghiare privesc cu ochĭ rĕi progresul băncilor românescĭ și săsescĭ din Ardeal, cu tóte că nu este mic numĕrul acelor Maghiarĭ, carĭ avênd mai multă încredere în administrațiunea institutelor financiare d. e. române, au încredințat acestora economiile lor, ba au ridicat de la acestea împrumuturĭ eftine, pentru ca sĕ-șĭ salveze esistența și averea periclitată prin esploatațiunile altor băncĭ. Scopul ce-l urmăresc băncile nóstre nu este specula financiară neiertată, cu atât mai puțin li-se póte însinua tendențe politice, orĭ ruinarea celor de altă rassă, — eleau în vedere ajutorarea poporului prin scăparea lui din mânile cămătarilor și speculanților nemiloșĭ. Este prin urmare o lipsă totală de bun simț și o dovadă de rĕutate pĕcătósă, când pressa maghiară mereu atacă și agită în contra acestor institute românescĭ de credit și economii, fără nicĭ o basă, ci numai din patimă condamnabilă.

SCIRILE DILEI.

— 4 Martie v.

Din Lugoș. In 5 Martie n. P. S. Sa episcopul Dr. *Demetriu Radu*, încunjurat de preoțimea curții episcopescĭ și de protopopul Lugoșului, a sfințit pétra fundamentală a noului edificiu destinat pentru cancelaria diecesană.

„Dicționar geografic al provinciilor române“. Societatea geografică română din Bucurescĭ, a hotărît sĕ alcătuéscă un *„Dicționar geografic pentru provinciile române din cele-lalte monarchii“*. unde numirile topice românescĭ se pierd pe tot anul. In acest scop a numit o comisiune compusă din d-nii: Gr. *Tocilescu*, *Ionescu-Gion*, colonel *Ionnescu*, N. *Densușianu* și G. I. *Lahovari*, care a și început lucrările pregătitóre în acest sens. D-niĭ Ioan și Emil Socecu, librarĭ în Bucurescĭ, au pus spre acest scop la disposiția societății geografice 5000 de francĭ, ér d-l general Manu 2000 francĭ.

Societatea „Petru Maior“. A apărut Raportul anual al societății de lectură *„Petru Maior“* din Budapesta pe anul administrativ 1901—902. (Localul societății IV Molnár utcza 20 II 10). Broșura are 54 paginĭ și cuprinde următorul sumar 1) Raportul general al președintelui Ioan *Lĕpădatu.* 2) Raportul secretariului Chirion *Bĕnda.* 3) Raportul cassierului Mihail *Navrea.* 4) Raportul economului Anton *Bălaciu* despre cabinetul de lectură. 5) Raportul bibliotecarului George *Zăria.* 6) Raportul comisiei literare, de referentul Ioan *Lupaș*, și în fine. 7) Raportul comisiunei supraveghiătóre de referentul G. *Navrea.*

La masa studenților de la gimnasiul rom. gr. or. din Brad au întrat în Februarie 1903 următórele contribuirĭ: 1) de la *„Grănițerul“* institut de credit în Dobra 30 cor. 2) de la *„Detunata“* instit. de credit în Bucium 15 cor. 3) de la *„Cassa de păstrare“* institut de credit în Sasca 10 cor. 4) *„Mureșanul“* institut de credit în Maria-Radna 40 cor. 5) *„Zarandeana“* institut de credit în Băiția 20 cor. Binefăcĕtorii priméscă espresiunea profundei mulțămite! Brad, 1 Martie 1903. *Comisiunea administrativă.*

Mórtea tragică a unui medic. Diarul *„L'Écho de Paris“* scrie în numĕrul sĕu de la 12 Martie cu data: *Marsilia* 11 Martie următórele: O dramă durerósă s'a desfășurat pe vaporul *Laos*, care sosi dilele acestea din China: Doctorul Michaud, medicul vaporului, avea obiceiul de a-șĭ injecta morfină. Intr'o nópte sculându-se în întunerec, în loc sĕ ia morfină, șĭ-a injectat din greșélă atropină. Cădênd jertfă unor crunte suferințe, șĭ-a dat sémă de înfiorătórea eróre. In zadar apelà la ajutorul a doi colegĭ imbarcațĭ și ei pe aceiașĭ vapor. Orĭ-ce remediu era inutil și mórtea era iminentă. Nenorocitul mai avea sĕ trăiéscă o óră, cel mult. Doctorul Michaud trebuia sĕ se resigneze. Atuncĭ se vĕdù acest spectacol dureros: un muribund, care avênd deplină conscientă până la ultima sa rĕsuflare, analisa efectul otrăvii asupra corpului sĕu, pe când cei-lalțĭ doi doctorĭ luáu note în scris despre acéstă îngrozitóre observațiune. In terminul prevĕdut și după durerĭ nespus de marĭ, doctorul Michaud îșĭ dĕdù sufletul. Corpul lui fù aruncat în mare.

Un svon de căsĕtorie. In Bucurescĭ se colportéză scirea, despre căsĕtoria ce are sĕ o încheie în curênd un ministru tînĕr român (Ionel Brătianu?) cu o domnișóră fórte frumósă din America. Domnișóra, afară de frumsețea ei, mai are și norocul de a fi fiica unui miliardar american.

O nouă fóie. Se svonesce, că în Clușiŭ va aparé în curênd o fóie politică sĕptĕmânală, care va purta titlul „Răvașul“.

Teatru german. Comedia *„Kalt wasser“* de genialul scriitor dramatic Ludovic Fulda, ale cărui scrierĭ desvóltă în tot-déuna mult spirit, a întrunit aséră un public fórte numeros. Acéstă comedie însĕ nu este una din cele mai reușite ale autorului, și ne-a lăsat recĭ. Pĕcat! Motivul și l'a ales autorul așa de interesant, dér nu i-a reușit a-l desvolta după-cum promite comedia la începutul ei.

Piesa se petrece într'un sanatoriu de hydroterapie, unde între mai mulțĭ pacienți nervoșĭ, se află și un capelmaistru, un „Don Juan“, pe care l'a părăsit nevasta din causa nenumĕratelor infidelitățĭ ce i-le făcea la fie-care ocasie. El se refugiase acum în sanatoriu, mai mult pentru-ca sĕ scape de-o cunoscință a lui, care îi devenise deja plicticósă, acésta însĕ îl urmăresce până acolo și-l molestéză cu drăgostirile ei. Conform obiceiului lui, capel-maistrul face aicĭ alte cunoscințe nouĕ, convertesce și pe nevasta doctorului, ba îi propune sĕ fugă cu el. Atuncĭ pe neașteptate se întêlnesce, în stabiliment, cu adevĕrata lui soție, care din întêmplare se afla și ea acolo la cură. Se amoreséză din nou de ea. Ea îi értă iute (pré iute) tóte pĕcatele și plécă imediat cu el, în aceeașĭ trăsură ce era destinată pentru fuga cu nevasta doctorului. Acésta din urmă vĕdêndu-se înșelată, pe lângă alte douĕ din stabiliment, cărora le promisese tot aceea ce-i promisese și ei, îșĭ cere scuse de la bărbatul sĕu, plânge puțin și fără mult scrupul e ertată și ea iute (tot pré iute).

Décă d-l *Mauth*, care juca pe Capelmaistru (eroul piesei) nu șĭ-ar fi interpretat așa de viu rolul și nu ar fi jucat așa de minunat, piesa de aséră nu ar fi produs nicĭ un efect.

Intreg ansamblul, grație conducerei dibace a regisorului, a fost bun, și rolurile bine studiate.

Mâne, Mercurĭ, se va representa comedia în 3 acte „Die *Japanische Vase*“ de Paul Bilhaud și Maurice Hennequin.

Avis celor cu drept de alegĕtor! Precum am anunțat deja cele douĕ comisiunĭ pentru conscrierea alegĕtorilor dietalĭ — și adecă aceea pentru cercul I. (Cetate, Brașovului-vechiŭ, Blumĕna, Stupinĭ, Dêrste, Timiș și Predeal) sub președința d-lui Ludovic Kamner, secret. magistr. și aceea pentru cercul al II-lea (Cetate-Scheiŭ) sub președința d-lui notar magistr. Frideric Lurtz — țin în localul oficiului de dare orășenesc ședințele lor în fie care di de lucru de la 3—6 óre după amédĭ.

Fie-cine, care are drept de alegere, sĕ póte presenta înaintea acelor comisiunĭ și póte sĕ-șĭ reclame dreptul sĕu electoral.

Este bine, ca respectivul sĕ ducă cu sine și cărticica sa de dare, dealtmintrelea protocólele de dare se află pe masa comisiunilor și se póte constata îndată, décă cineva plătesce atâta, ca sĕ pótă fi înscris în listele electorale.

Aceia carĭ din vr'o causă, fie că n'au reclamat, orĭ că au întârdiat aşĭ dovedi dreptul la timp, n'au fost introduşĭ în listele electorale din anul trecut, sĕ céră acum primirea în listă înaintea numitelor comisiunĭ.

Dreptul electoral îl póte esercita:

1) Acela care posede o casă, singur orĭ la olaltă cu soţia şi copii luĭ, care casă are cel puţin treĭ odăĭ de locuit, respective pentru care s'a plătit în anul trecut 42 corónе dare de chirie.

2) Cel ce posede pământ, pentru care plătesce dare de pământ după 32 corónе venit curat; (adecă 8 corónе 16 fil. fonciéră).

3) Ceĭ ce în anul trecut au plătit ca comercianţĭ, fabricanţĭ şi industriaşĭ cel puţin 21 corónе de venit clasa III-a.

4) Funcţionarii privaţĭ carĭ în anul trecut au plătit dare după 1400 corónе (18 cor. cl. IV); séu funcţionarii publicĭ, carĭ au plătit dare după 1000 cor. (10 cor. cl. IV).

5) Ceĭ-ce au plătit în anul trecut o dare pe interesele de la capital de cel puţin 21 corónе.

Afară de aceştia au drept de alegere, fără considerare la dare următorii: profesorii, artiştii academicĭ, doctorii, advocaţii, notarii publicĭ, inginerii, chirurgii, farmaciştii, agronomii diplomaţĭ, forestierii, minerii, preoţii, notarii comunalĭ, învĕţătorii, în fine toţĭ ceĭ-ce, pe basa uneĭ îndreptăţirĭ anteriore, au fost înscrişĭ în vre-o listă electorală de la 1848—1872.

Cum ne afirmăm?

Clujiŭ, în 11 Mărţişor.

A trecut şi concertul din Clujiŭ, ér analele vieţiĭ nóstre publice au eternisat splendidu-i succes. Nu voiŭ încerca sĕ detrag nimic, nicĭ sĕ ating neplăcut estasul celor încântaţĭ. Dér până când pagina e deschisă, cred a nu comite act de bănuială, décă — în vederea viitórelor manifestaţiunĭ sociale — adaug o vorbă.

Nu rĕmâne îndoiélă, că stim. public judecând după presentare, a fost pe deplin mulţămit cu prestaţiunile acelor serĭ. Căcĭ bine sciut, petrecerea s'a continuat şi a doua séră.

Eram şi eu între ceĭ-ce se delectau la accentele melodióse. Dér aşa 'mi-e firea, nu puteam între ele sĕ nu-mĭ rotesc ochii prin învechita redută, ce îmbrăcase acum o pompă rară.

Erau mândre covórele, ceo decorau, şi de mătasa lor se risipea lumina intensivă a policandrelor. Cu tóte acestea zăriam par'că slove negre, ce vreau sĕ dea mărturie despre dilele de grele încercărĭ ale unuĭ popor.

Mi se părea, că aud dintr'un colţ vocea îngrozitóre a baronuluĭ Wesselenyi, care în 1791 — când cârmuitorii sorţiĭ Ardealuluĭ eşiau din sală la sunetul clopotelor, sub pretextul, că-i foc în oraş, numai ca sĕ nu audă petiţiunea Românilor — striga din rĕsputerĭ, că-i mai mare foc în redută. La adecă ce era? Bieţii Românĭ cereau o sórte maĭ umană.

Mi-se părea, că aud ameninţările celor din 48, carĭ cu tot preţul grăbiră sĕ înfigă în mânile Românilor stégul Uniuneĭ.

Vedeam apoi pe Dr. Raţiu, cu soţii sĕĭ din comitet — şi cu eĭ un popor, cum ia liniştit cununa de martiriu.

Şi când mi-am adus aminte de vestitele cuvinte, că esistenţa unuĭ popor nu se discută, ci se afirmă, ca sub impresia uneĭ şópte sfinte am stat şi m'am gândit. Da, mi-am dis, poporul român se afirmă în fel şi fel.

Un amestec de impresii 'mĭ asaltă gândirea.

Da, de la noi peste Vlădésa se bucură bietul Român, de are pâne de orz.... şi priponesce téra. Aşa e şi pe aiurea. Bietul Român făr' de mălaiŭ. El se afirmă cu necazul.

Prin Dobéca, şi maĭ sunt de acele locurĭ, umblă copilaşii la şcólă golĭ, ca vai de eĭ. Vin sĕrmanii la carte iérna în cămăşuţă, căcĭ suman nu le ajunge.

A-şĭ fi tot gândit aşa, de nu-mĭ atrăgea privirea splendórea, ce mĕ încunjura, covóre măestrite şi plante exotice, în carĭ vedeam un nou fel de afirmare.

Chiar îmĭ delectam ochiul la undulaţiunile de dans, când îmĭ veni în minte debutul de forţă al luĭ Indre tatăl şi feciorul, carĭ — nu s'a împlinit anul — tot în redută declarară rĕsboiŭ luĭ Iancu şi Axentie. (Imĭ deşteptase acest gând unele persóne din oceanul petrecerii, carĭ cu atâta bucurie felicitaseră *illo tempore* pe Indre pentru îmbucurătorul debut).

Un amestec de impresii mĕ frămênta din estrem în estrem. Nu le-am căutat, dér mi-se oferiau de sine. Nu se pot imputa nimĕnuĭ, dér orĭ-cât aĭ vrea sĕ le încunjurĭ, îţĭ légă atenţiunea.

Mi-se părea totu-şĭ curios joc al sorţiĭ, că în acéstă redută, atâtea antitese se pot întâlni într'un moment. Dér nu-i mirare, se întâmplă acésta în viéţă. Convoiul de nuntă nu odată se întâlnesce cu cortegiul funebral.

Ne sunt însĕ tot atâtea acte de afirmare.

Şi acum stând în faţa celuĭ maĭ nou act de manifestaţie publică-socială, avansat în domeniul trecutuluĭ, voiŭ încerca sĕ fac o palidă analisă. Inţeleg concertul din Clujiŭ. Voiŭ căuta raportul între reuşita morală şi materială, ca urmare a uneĭ afirmărĭ.

Mĕ determină la acésta cu atât maĭ mult faptul, că ne-am obicĭnuit nu odată a bagatilisa reuşita materială. Orĭ décă nu, în cas de nesucces material ne place a făurĭ îndată succesul moral, şi suntem cel puţin scusaţĭ.

Abia intrasem în iérnă, când se frămênta idea unuĭ mare concert, căruia sĕ-i mérgă vestea. Nu satisfăcea ambiţiuneĭ fie-căruia un concert, orĭ o petrecere de calibru maĭ mic, cu pregătirĭ maĭ modeste, orĭ cu maĭ puţină risipă de banĭ.

S'au asaltat decĭ cu mult succes zăvórele economieĭ nóstre naţionale. Nu au rĕmas neatinse nicĭ firele ambiţiuneĭ, care jócă rol în tóte acţiunile omenescĭ. Succesul părea asigurat.

Au curs banii, au tot curs. Numaĭ înainte de concert s'au adunat vre-o unsprędece sute, ér séra la cassă încă vre-o şése-sprędece sute de corónе. Decĭ écă vre-o *treĭ miĭ de corónе*, un capital întreg. Pe lângă aceste s'au trimis în tóte părţile sute de bilete, spre a fi rescumpĕrate.

Şi a contribuit generosul nostru public. A dat cu inimă obolul sĕu, mângâiat în consciinţă, că póte sĕ ajute un scop atât de nobil, ca şi care avea acest vestit concert, — biblioteca pentru universitarii românĭ.

Cum au venit însĕ, aceştĭ banĭ scumpĭ, aşa s'au dus. Numai o deosebire e, că în mână românéscă, care i-a agonisit, nu se vor întórce curênd, şi póte nicĭ odată.

Etă decĭ ne-am afirmat. Am ţinut sĕ impunem strĕinilor. Putem fi satisfăcuţĭ, căcĭ li-s'a dovedit, că Românii sciu sĕ-şĭ petrécă maĭ elegant, decât magnaţii şi nu numaĭ o séră, ci chiar douĕ.

Colegii Saşĭ nu maĭ pot sĕ se mĕsure cu noi. Eĭ aranjéză petrecerĭ şi convenirĭ prea modeste. Eĭ nu se sciu impune strĕinilor, ca noi.

Dér bine, séĭ dicem, că suntem recompensaţĭ prin reuşita morală, special prin prestaţiunile musicale. Eĭ bine, dér reuşita morală putea sĕ fie tot aşa, cum a fost, şi între maĭ modeste pregătirĭ. Ba chiar crescea şi maĭ mult reuşita morală, décă banii se cheltuiau maĭ cu cruţare, presupunênd, că on. public s'a presentat de dragul tinerimeĭ.

Au maĭ aranjat tinerii universitarĭ petrecerĭ şi serate, de calibru maĭ modest, cu program propriu, nealarmante. Se putea presenta la acele tot on. public de la concert şi ar fi fost mulţămit. Nu era însĕ lipsă de miĭ. Ajungeau póte şi 300 cor.

Anul trecut a reuşit petrecerea din carneval fórte bine, deşi abia participat'a public din provincie, — s'a 'incassat relativ la concert de tot puţin. Cu tóte aceste s'au adaus la fondul bisericeĭ grecocat. din loc 400. Ce reuşită morală maĭ frumósă trebuia?

Acum s'a spesat sumedenie de banĭ; considerând sumele marĭ, pe carĭ a trebuit on. public sĕ le speseze cu pregătirĭ, călĕtorii, întreţinere etc. ajungem póte la decĭ de miĭ, cheltuite din avere românéscă. E greu decĭ a înţelege, după tóte laudele şi trâmbiţările prin diare, prin ce a fost promovat vre-un interes de obşte al Românimeĭ în mĕsura jertfelor şi în deosebĭ a banilor cheltuiţĭ?

Mĕ închin vorbelor frumóse şi nobile ale d-luĭ George Pop de Băsescĭ, dér am convingerea, că ele ar fi isvorit din aceeaşĭ inimă românéscă, cu aceeaşĭ căldură părintéscă şi la o petrecere, la o convinere maĭ puţin costisitóre. Ne-am fi afirmat atuncĭ tot aşa de bine şi póte maĭ corespundĕtor stărilor nóstre, decât prin luxul ce s'a făcut.

Chiar Duminecă s'a vestit din altar, că în sĕptĕmâna trecută nu a contribuit nimenĭ nicĭ c'un ban la fondul bisericeĭ gr. cat. de aicĭ. Curios ar suna acum întrebarea, că óre aceiaşĭ factorĭ, tinerĭ şi stim. public, carĭ sciu sĕ adune şi sĕ cheltuéscă atâtea miĭ într'o séră, douĕ, ar fi óre aplecaţĭ sĕ se pună în serviciul ideiĭ de a ridica în Clujiŭ, cât maĭ curênd, casă luĭ Dumnedeu, cu care sĕ impunem şi sĕ ne afirmăm. Anevoios ar fi rĕspunsul.

E mirare, totuşĭ, cât de mult e asaltat publicul nostru cu dare de mână prin fel şi fel de contribuirĭ.

Se observă însĕ adeseorĭ, vorbind în genere, că lucrurĭ de a doua mână se valideză în contul celor maĭ de căpetenie.

Avem atâtea instituţiunĭ culturale şi de binefacere. Tânjesc şi aceste în mare parte din lipsa de sprijin, şi în deosebĭ din lipsa de sprijin material.

Au fost tóte aceste şi înainte de concert şi vor maĭ fi, dér sunt tot atâtea semne de afirmare a unuĭ popor.

Negreşit e bine, ca noi tinerii sĕ aranjăm convenirĭ sociale. Avem trebuinţă, a ne cultiva şi manifesta şi pe teren social tóte sĕ le facem, însĕ cu cumpĕtul trebuincios. E necesar chiar sĕ ne manifestăm dér nu numaĭ pe teren social şi érăşĭ social. Cercul de activitate al tinerimeĭ trebue lărgit. Dér despre acésta cu altă ocasiune.

Vm.

La administrarea fundaţiunilor.

Sĕlagiu, Martie 1903.

D-l protopop Ioan Papiriu *Pop* descrie în corespondenţa sa din nr. 37 al „Gazeteĭ Transilvaniei" decisul comitetuluĭ central al „Asociaţiuniĭ pentru literatura română şi cultura poporuluĭ român" cu sediul în Sibiiu, privitor la stabilirea anumitelor regulamente pentru administrarea fundaţiunilor aflătóre în grija acesteĭ Asociaţiunĭ, cu un scurt istoric al înfiinţării şi al scopului pentru care au destinat'o fundatorii.

Precum vedem din nr. ultim al „Transilvaniei", organul „Asociaţiuneĭ", istoricul scurt al fundaţiunilor amintit de d-l Papiriu a şi apărut. Istoricul acestor singuratice fundaţiunĭ este fórte scurt; cu tóte acestea publicul se póte încâtva orienta asupra destinaţiuniĭ fundaţiuneĭ, cât şi despre modalitatea confeririĭ ajutórelor anuale.

D-l protopop Papiriu susţine în corespondenţa sa, cumcă prin procedeul urmat de comitetul central al „Asociaţiuneĭ" se vor evita multe incoveniente şi injurii, ce au obvenit la conferirea de stipendiĭ din aceste fundaţiunĭ, întêmplându-se maĭ de multe orĭ la „Asociaţiunea" nóstră, că la cutare fundaţiune d. e. înfiinţată de fundator gr. cat., şi încă preot, s'a conferit stipendiul unor tinerĭ de altă confesiune. La asta aşĭ dori sĕ observ d-luĭ prototop, că „Asociaţiunea" fiind după statutele eĭ naţională, n'are sĕ aibă în vedere la conferirea stipendiilor confesiunea petentuluĭ. Cine are intenţiune de a face o fundaţiune cu menire confesională, acela sĕ nu încredinţeze administraţiunea eĭ „Asociaţiuneĭ", ci sĕ o lase în grija şi administrarea vre-unuĭ Consistoriu, cum au făcut'o acésta la gr. or. Gozsdu, Andronic ş. a., ér la gr. cat. Bob, Şuluţiu, Vancea, Pavel ş. a. De altmintrelea de la înfiinţarea „Asociaţiuneĭ" se observă pe cât e posibil paritatea. Greco-catolicii au atâţĭ membriĭ în comitet, cât şi gr. orientalii, ba gr. catolicii au între membrii comitetuluĭ 2 canonicĭ zeloşĭ şi eruditĭ şi un protopop, carĭ în prima linie au obligămêntul sfânt, de a apĕra interesele bisericiĭ lor. De bună sémă, membrii numiţĭ ai comitetuluĭ se vor fi luptat luptă dréptă pentru susţinerea intenţiuniĭ fundatoruluĭ, ceea ce şi de acolo conchid, că membrii numiţĭ nu s'au plâns la organul superior competent al comitetuluĭ central, adecă la adunarea generală, ca comitetul sĕ fie îndrumat a respecta întru tóte voinţa şi intenţiunea fundatorilor. Maĭ observ, că comitetul central este compus din bărbaţĭ luminaţĭ, carĭ îşĭ vor ţiné de subdemnitatea lor a face proselitism.

In celelalte consimt întru tóte cu dorinţa d-luĭ Papiriu, ca şi Consistórele nóstre diecesane, urmând „Asociaţiuniĭ", sĕ compună asemenea regulamente şi însemnărĭ istorice despre fundaţiunile date în administrarea lor. Este drept, că în călindarul „Unirii" (pag. 162—4) s'a publicat consemnarea fundaţiunilor, din carĭ se dau stipendiĭ şi ajutóre tinerilor de la institutele de învĕţămênt; consemnarea asta însĕ nu e satisfăcĕtóre pentru orientarea publicului, ci ar trebui în broşurĭ separate publicate literile fundaţionale, biografia fundatorilor şi starea actuală a fondurilor, din care publicul ar fi pe deplin orientat, ba mulţĭ, iertându-le starea materială, ar fi îndemnaţĭ prin acésta a face fundaţiunĭ, vĕdênd că se onoréză memoria piilor fundatorĭ. Cheltuelile împreunate cu tipărirea acestor litere fundaţionale ar puté fi acoperite din venitele respectiveĭ fundaţiunĭ; chiar şi beneficiaţiĭ fundaţiuneĭ şĭ-ar procura cu bucurie aceste broşurĭ, putênd arăta descendenţilor lor biografia fundatoruluĭ, căruia îi póte mulţămi crescerea şi ajutorarea luĭ la studii.

Cestiunea este fórte importantă; ar fi decĭ de dorit, ca cât maĭ mulţĭ sĕ scrie în asta privinţă, până când vom vedé realisat scopul nostru, de a se face în interesul fundaţiunilor publicitatea cea maĭ întinsă.

C.

Literatură.

A apărut:

„Şcóla şi Familia". Fóie pedagogică-literară. Apare la 1 şi 15 ale fie-căreĭ lunĭ. Redactor responsabil: Ioan *Dariu*. Cu concursul maĭ multor profesorĭ, învĕţătorĭ şi alţĭ bărbaţĭ de şcólă. Sumarul nr-uluĭ 2, apărut acuma este:

† Dr. D. P. Barcianu, de *Maĭ mulţĭ învĕţătorĭ*. Genul, ca categorie gramaticală, de *N. Sulică*. Aceeaşĭ melodie, de Emil *Chiffa*. Când se începe educaţiunea copilului, de *Nestor*. Din icóna şcóleĭ române la finea veaculuĭ al XIX: *Ioan German* (continuare), Ioan *Georgescu*, schiţă biografică cu portret, de *I. Dariu*. Lecţiune practică din aritmetică, predarea numĕruluĭ 8, de D. *Marcea*. Cântecul dascăluluĭ, de I. *Dariu*. Corespondenţă particulară din Clujiŭ, de Emil *Chiffa*. Concurs. — Cronica şcóleĭ. — Literatură. — Pentru distracţie. — Poşta Redacţiuneĭ.

ULTIME SCIRI.

Budapesta, 16 Martie. La „Teatrul maghiar" s'a representat erĭ séra piesa *„Gotterhalt"* anume compusă pentru diua de 15 Martie. Asisteuţa, la actul ultim, a demonstrat sgomotos contra imnuluĭ dinastieĭ, fluĕrăturile alternau cu bătaia cadenţată din picióre. După representaţie manifestanţiĭ au percurs stradele în sunetul imnuluĭ luĭ Kossuth.

Constantinopol, 16 Martie. Pórta s'a plâns ambasadorilor, că întêmpină piedecĭ în aplicarea reformelor.

Proprietar: **Dr. Aurel Mureşianu.**
Redactor responsabil: **Traian H. Pop.**

Cursul la bursa din Viena.

Din 16 Martie n. 1903

Renta ung. de aur 4%	121.40
Renta de corone ung. 4%	99 55
Impr. căil. fer. ung. în aur $3^1/_2$%	92.95
Impr. căil. fer. ung. în argint 4%	99.35
Oblig. căil. fer. ung. de ost I. emis.	99.25
Bonurĭ rurale ungare $3^1/_2$%	94 —
Bonurĭ rurale croate-slavone	99.25
Impr. ung. cu premii	199 85
Losurĭ pentru reg. Tisei și Seghedin	158.—
Renta de hârtie austr.	100.65
Renta de argint austr.	100.65
Renta de aur austr.	121 40
Rente austr. 4% de corone	101.20
Losurĭ din 1860.	154.—
Acţii de-ale Băncei austro-ungară	15.97
Acţii de-ale Băncei ung. de credit	717.50
Acţii de-ale Băncei austr. de credit	688 25
Napoleondorĭ	19.10
Mărcĭ imperiale germane	117.$12^1/_2$
London vista	240.20
Paris vista	95.$52^1/_2$
Note italiene	95.45

Bursa de Bucuresci

din 25 Febr. 1903.

Valori	Do-bêndă	Scad. cup.	Cu banĭ gata
Renta amortisabilă	5%	Apr.-Oct	100.—
" " Impr. 1892	5 "	Ian.-Iul.	99.—
" " din 1893	5 "	" "	99. —
" " 1894 int. 6 mil.	5 "	Apr.-Oct.	—.—
" " Impr. de $32^1/_2$ mil.	4 "	Ian.-Iul.	87.—
" " Impr. de 50 mil.	4 "	" "	87 —
" " Impr. de 274 m. 1890	4 "	" "	87.$^3/_4$
" " Impr de 45 m. 1891	4 "	" "	87.$^1/_2$
" " Im de 120 mil. 1894	4 "	" "	87 $^1/_2$
" " Impr de 90 mil. 1896	4 "	" "	87.$^1/_4$
Oblig. de Stat (Conv. rurale)	6 "	Mai-Nov.	87.$^1/_4$
" Casei Pensiunilor fr. 300	10	" "	—.—
" comunei Bucurescĭ 1883	5%	Ian.-Iul.	—.—
" " " din 1884	5 "	Mai-Nov	—.—
" " " din 1888	5 "	Iun.-Dec.	—.—
" " " din 1890	5 "	Mai-Nov.	—.—
Scrisurĭ fonciare rurale	5 "	Ian.-Iul.	98.$^7/_8$
Scris. fonciare rurale din 1890	4 "	" "	87.$^5/_8$
" " urbane Bucuresc	5 "	" "	87.$^7/_8$
" " " Iașĭ.	5 "	" "	81.—
Oblig. Soc. de basalt artificialĭ	6 "	" "	—.—
	V. N.		—.—
Banca Rom. ult. div. fr. 12.81	500	150 v.	
Banca Nation. ult. iv. 86.—	500	într. v.	—.—
Banca agricolă	500	150 v.	2420
Dacia România ult. div. 85 lei	200	într. v.	230.—
Naţionala de asig. ult. div. lei 43	200	" "	110.—
Soc. bazalt artif. ult. div. lei 30	250	" "	395.—
Soc. rom. de constr. ult. div. 15 l.	250	" "	395.—
Soc. rom. de hârtie ult. —.—	100	" "	—.—
„Patria“ Soc. de asig. ult. 4 lei	100	" "	—.—
Soc. rom. de petrol 1 em. u. d. 0	200	" "	—.—
" " " " 2 em. u. d. 0	1000	" "	—.—
Soc. de fur. militare u. d. 60 l.	300	" "	—.—
„Bistriţa“ soc. p. f. hârtii 30 l.	1000	" "	—.—
Sociat. p. constr de Tramaxs	200	" "	—.—
20 francĭ aur	—	" "	—.—
Fabricile Unite de gazóse.	12	" "	—.

Bursa de mărfuri din Budapesta.

din 20 Martie 1903

Sēminţe	Cualitatea per Hect.	Preţul per 100 chilograme dela	până la
Grâu Bănăţenesc	80	8.15	8.30
Grâu dela Tisa	80	8.—	8 15
Grâu de Pesta	80	8.05	8.20
Grâu de Alba regală	80	.—	.—
Grâu de Bácska	80	.—	.—
Grâu unguresc de nord	80	.—	.—
Grâu romanesc	80	.—	.—

Seminţe vechĭ orĭ nouĕ	Soiul	Cualitatea per Hect.	Preţul per 100 chilograme dela	până la
Secara		70—72	6.85	6.95
Orz	nutreţ.	60—62	6.70	6.75
Orz	de rachiu	62—64	5.10	6.10
Orz	de bere	64—66	5.70	5.80
Oves		——	.—	.—
Cucuruz	bănăţen	75	.—	.—
Cucuruz	alt soiu	78	—.—	—.—
Cucuruz	" "			
Hirișcă			5.75	6.—

Producte div.	Soiul	Cursul (Preţul per 100 de chilograme) dela	până
Săm. de trifoiu	Luţernă ungur.	46.—	54.—
"	" transilvană	—.—	—.—
"	" bănăţenă	—.—	—.—
"	" roșiă	56.—	62 —
Ulei de rapiţă	rafinat duplu	—.—	—.—
Ulei de in		—.—	—.
Unsóre de porc	dela Pesta	79.75	80.75
" "	dela ţeră	—.—	—.—
Slănină	svêntată	66.50	67 50
Prune	din Bosnia	13 25	13 75
"		14.—	14.50
Lictar	Slavon și Serbia	16.—	16.50
"	din Serbia în s.	12.50	12.75
Nucĭ	slavon nou	13.75	14.25
Gogoșĭ	sêrbesc	—.—	—.—
"	din Ungaria	—.—	—.—
Miere	unguresci	—.—	—.—
"	sêrbescĭ	.—	—.—
Ceră	brut	—.—	—.—
Spirt	Drojdiuţe de s.	—.—	—.—

„Gazeta Transilvaniei“ cu numĕrul à **10 fil.** se vinde la **Ĭeremias Nepoţii.**

Nr. 2542—1903.

PUBLICAŢIUNE

privitóre la înaintarea anunţărilor din partea persónelor, care-s obligaţĭ a plăti taxa pentru eliberarea de la miliţie.

Anunţările au sĕ se facă la subsemnatul oficiu de dare până la sfêrșitul lui Martie 1903 de către toţĭ acei indiviḑĭ, carĭ,

1) pentru tot-déuna s'au aflat de neapţĭ pentru serviciul militar și ca atarĭ s'au șters din lista de sorţĭ;

2) carĭ cu ocasiunea ultimei asentărĭ s'au aflat de neapţĭ pentru serviciul militar;

3) carĭ, înainte de trecerea timpului lor de serviciu militar s'au dimis din causa vre-unei atarĭ vătĕmărĭ corporale, care pe respectivul nu-l face neapt de lucru și a cărui vatĕmare corporală n'a obvenit în urma îndeplinirei serviciului sĕu la miliţie;

4) carĭ, în sensul art de lege XL ex 1868, ca susţinĕtor de familie au fost eliberaţĭ de la serviciul de arme și după art de lege, întrat în viéţă VI ex 1889 din orĭ-ce motiv au fost eliberaţĭ de la serviciul de arme;

5) toţĭ cei îndatoraţĭ la serviciul de arme, carĭ înainte de espirarea timpului legal au emigrat din monarchia Austro-Ungară.

Toţĭ aceștia sunt obligaţĭ a anunţa la subsemnatul oficiu de dare orășenesc, pe cólele de anunţare designate spre acest scop,

a) starea și caracterul,

b) locuinţa,

c) cercul de asentare, respective comuna în carea s'au dispensat de obligămêntul serviciului militar,

d) anul, de la carele va avé a-se socoti eliberarea de la obligamentul serviciului militar și

e) sĕ arete darea directă, perceptată în anul trecut după obligatul la taxă militară respective după capul de familie al acestuia, în comuna căreia aparţine séu în vre o altă comună.

In fine acei obligaţĭ la taxă de miliţie, pentru carĭ taxa de miliţie sunt datorĭ a-o plăti în sensul §-lui 11 al art. de lege XXVII ex 1880 aceia, carĭ le dau muncă, au a anunţa numele și locuinţa oferenţilor lor de muncă.

Cei-ce negligéză așternerea anunţării descrise mai sus, se vor pedepsi în sensul §-lui 20 al art. de lege XXVII 1880 cu o amendă de trei séu șése orĭ mai mare, de cât taxa militară prescrisă pentru ei.

Décă de la terminul anunţării până la espirarea liberării de taxa militară, adecă până la 1 Octomvrie a. c. se face vre o schimbare în relaţiile faţă de acela care dă muncă celui obligat de a plăti taxă militară, în atare cas acest din urmă — în sens. art. de lege IX ex 1883 §. 4 p. 3 e dator a face cunoscută acésta schimbare, la aceeașĭ autoritate la carea s'a făcut prima anunţare

Acei deobligaţĭ la taxă militară, carĭ afară de locul căruĭ aparţin într'alt loc nu mai sunt obligaţĭ la dare, ișĭ pot face anunţările la subsemnatul oficiu de dare și verbal, cine însĕ negligéză acéstă disposiţiune a legii amintite, se va pedepsi aspru.

Brassó, 15 Martie 1903.

887,1—2. *Oficiul de dare orășĕnesc.*

Abonamente la „Gazeta Transilvaniei“

se pot face orĭ și când pe timp mai îndelungat séu lunare.